

II. MEŞRUTİYET DÖNEMİNDE KISA ÖMÜRLÜ BİR DERGİ: HIYÂBÂN

Hüsrev AKIN*

ÖZET

Edebiyat tarihimizde gazete ve dergilerin ayrı bir yeri vardır. 1832’de ilk gazetenin çıkmaya başlamasıyla süreli yayınlar edebî eserlerin okuyucusuyla buluşma noktası olagelmıştır. Hıyâbân, 1914 yılında yayımlanmış kısa soluklu bir dergi olmasına rağmen o dönemin edebiyatına dair önemli örnekler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dergi, süreli yayınlar, Hıyâbân, II. Meşrutiyet Dönemi.

A TEMPORARY JOURNAL IN SECOND JONSTITUTIONALIST PERIOD: HIYÂBÂN

ABSTRACT

In the history of Turkish literature, journals and papers have an important and distinguishable place. 1832 was the turning point when papers and journals and literary works met with the readers. Although it was a temporarily published journal, Hıyâbân has given a quite many important examples of that period literature.

Key Words: Journal, papers and journals, Hıyâbân, II. Meshrutiyet Period.

Osmanlı Devletinin Batı’yla temasının artmasından sonra kültür hayatımızda değişimler meydana gelmeye başlamış, bu değişimleri hızlandıran en önemli araçlardan biri de gazete olmuştur. 1832’de resmî gazete niteliğindeki Takvim-i Vekâyi ve ardından çıkmaya başlayan özel gazeteler Türk edebiyatının Batılı bir görünüm kazanmasında etkili rol oynamıştır. Tanzimat döneminde edebiyatımıza kazandırılan roman ve hikâye türündeki ilk örnekler gazetelerde tefrika edilerek yayımlanmış, şairlerin şiirleri gazetelerde okuyucuya sunulmuş, Servet-i Fünûn dergisi Türk Edebiyatı’nın

---

* Dr., Erzincan Üniversitesi Türk Dili Öğretmeni, husevakin@yahoo.com

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

yönünü kesin olarak Batı'ya çeviren bir hareketin resmî yayın organı olmuştur. Özellikle “kitap halinde basılan monografik çalışmalar Türkiye’de ancak 1908’den sonra geliştiği için, Tanzimat’tan bu yana Türk kültür tarihini ilgilendiren hemen hemen birçok malzemenin gazete ve dergi sayfalarında bulunduğu düşünülecek olursa, basın bu devirdeki edebî hizmeti daha iyi anlaşılabilir olur.” (Akyüz: 71)

İlk gazetenin çıkışından itibaren yayımlanmış olan “bütün gazete ve mecmualar, aynı zamanda kültürel ve edebî ürünlerin bir deposu, fikir hareketlerinin ve tarih araştırmalarının da belgeleridir. Bu nedenle gazete ve mecmualarımız tamamen taranıp yazılar incelenmeden ne tam olarak edebiyat tarihimiz yazılabilir, ne de kültür tarihimiz aydınlatılıp ortaya çıkartılabilir.” (Uslucan, 2008: 467) Temennimiz odur ki bu gazete ve dergilerdeki kültür mirasımız işinin ehli kişilerce incelensin ve insanımızın istifadesine sunulsun.

II. Meşrutiyet dönemi, uzun süren bir istibdat rejiminin ardından özgürlüklerin nispeten yaşanmaya başlandığı, herkesin yine nispeten istediği gibi konuşup yazdığı bir dönem olmuştur. Dönemin bu özgürlük havası basın hayatını da etkilemiş, gazete ve dergi sayısı birdenbire artış göstermiştir. Basını sıkı bir denetimden geçiren idarî anlayıştan sonra neredeyse hiçbir kısıtlama getirmeyen bir uygulamaya geçilmesi siyasî, ilmî, edebî gayretler içinde bulunanların yanında amatör ruhlu kişileri de cesaretlendirmiştir. “Bu durum yaklaşık olarak bir yıl sürmüş, 1909’da çıkarılan Basın Kanunu ile gazete ve dergi yayımlanması önceden beyan esasına bağlanmış, fakat süreli yayın hareketi 1913’e kadar, düşen bir hızla da olsa devam etmiştir.” (Polat, 2005: 19)

Hıyâbân Mecmuası

II. Meşrutiyet’in getirdiği serbestlikten İstanbul dışındaki gazete ve dergiler de nasibini almış, imparatorluğun birçok şehrinde çok sayıda yayın yapılmıştır. O dönemde, Anadolu’daki şehirler içinde diğer kültür merkezlerinde olduğu gibi İzmir’de de yoğun bir yayıncılık faaliyeti göze çarpmaktadır. Bu çalışmanın konusu olan *Hıyâbân*¹ dergisi de İzmir’de Müstecâbizâde İsmet tarafından çıkarılmıştır.

Hıyâbân’ın ilk sayısının çıkış tarihi 16 Mayıs 1330 (29 Temmuz 1914), son sayısının çıkış tarihi ise 18 Temmuz 1330 (1

¹ Bu incelemede esas alınan nüsha Erzincan Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Yard. Doç. Dr. Fikret Uslucan’ın özel koleksiyonundan alınmıştır. Böyle bir araştırma için özel kitaplığını istifademize sunduğu için kendisine teşekkür ederiz. (Hüsrev Akın)

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Ekim 1914)'dur. On beş günde bir çıkarılan bu dergi, beş sayı ile çok kısa ömürlü olmuş, yayın hayatını iki ay on beş gün devam ettirebilmiştir. *Hıyâbân*, II. Meşrutiyet döneminin diğer dergileriyle kıyaslandığında, beş sayılık ömrü ile ortalamanın hayli altında kalmaktadır.

Hıyâbân dergisi 28x42 cm ölçüleriyle her sayıda 16 sayfa olacak şekilde yayımlanmış, her sayının sayfa numarası birbirini takip ederek toplamda 80 sayfaya ulaşmıştır. Dergi normalde kapaksız olmakla birlikte sadece dördüncü sayıya numaralandırılmamış halde dört sayfalık ön ve arka kapak basılmıştır. Bu sayıda ön kapağın dış tarafında derginin içeriği, iç tarafında ise iki şiir yer almaktadır. Arka kapağın iç kısmında Müstecâbizâde İsmet ve ortağı David Pasi'nin avukatlık bürosunun, dış sayfasında ise İzmir'de bulunan bir manifatura mağazasının reklamı yer almaktadır.

Derginin başlık klişesi bütün sayılarda aynı şekilde istiflenmiş, klişeyi yazan hattatın ismi yazılmamıştır. Dergi 1330 senesinde yayım hayatına başlamış olmasına rağmen klişede 1328 tarihi yer almaktadır. Derginin ilk sayısında, derginin ruhsatının dört sene evvel alınmış olduğundan bahsedilmektedir. Bu bilgi bize klişedeki tarih ile derginin çıkış tarihi arasındaki farkı açıklamaktadır.

Derginin başlık klişesi ve başlık altı yazısı

Dergi, başlık altı yazısında kendisini “*On beş günde bir çıkar ilmî, edebî mecmua*” olarak tanıtmaktadır. Bu başlığa uygun olarak dergide, tarih ve hukuk konularında yazıların da yer aldığı görülmektedir.

Derginin ilk üç sayısı İzmir'de Keşişyan Matbaası'nda, son iki sayısı ise Aydın Vilayeti Matbaası'nda basılmıştır. Derginin yayım adresi olarak “Frenk Mahallesinde Bakırcıyan Ferhanesinde Numara

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

63” gösterilmiştir. Bu adres bir avukatlık idarehanesidir. İdarehane, derginin sahibi Avukat Müstecâbizâde İsmet ile ortağı Avukat David Pasi'nin işyeridir. Bu adresin avukatlık/hukuk bürosu olduğu dördüncü sayının arka kapağının iç kısmındaki şu ilanda belirtilmektedir:

Mekteb-i Hukûk-u Osmanî'den mezun birinci sınıf dava vekilleri

Müstecâbizâde İsmet – David Pasi

Ceza, hukuk ve ticarete müteallik her nevi dava deruhte edildiği gibi gerek İzmir gerek İstanbul'da hususât-ı idariye vesaire dahi takip olunur.

İdarehâne:
Frenk Mahallesinde Bakırcıyan Ferhanesinde Numara 63

Derginin İçeriği:

Sayı 1: 16 Mayıs 1330/5 Recep 1332 (29 Temmuz 1914)

Hıyâbân	Bir İki Söz (açıklama)	1
Hıyâbân	Lem'a	2-4
Tokadizâde Şekib	Mevlânâ'nın Bir Mısramı	4-5
	Tazmin (şiiir)	
Hurşid Paşazâde Mahmud	Ah Nimet (şiiir)	5-6
Müstecâbizâde İsmet	Tenha Bir Mezar (şiiir)	7
Filibelizâde Mehmed Nizâmi	Edebiyat ve Âsâr-ı Edebiye	8-10.
	(makale)	
M(üstecâbi) Z(âde) (İsmet)	Şükûfe-çîn (fıkra-anekdote)	10-12
M(üstecâbi) Z(âde) (İsmet)	Harabeler (makale)	12-15
Dava Vekili David	Bir Mesele-i Kanuniye (makale)	15-16

Sayı 2: 31 Mayıs 1330/20 Recep 1332 (13 Ağustos 1914)

Filibelizâde Mehmed Nizâmi	Bir Vesika-i Müellim (Endülüs	17-22
	Mersiyesi şiiirinin tercümesi)	
Postnişîn Nuri Efendi	Bir Gazeli Tahmis (şiiir)	22-23

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

II. Meşrutiyet Döneminde Kısa Ömürlü... 713

Hurşid Paşazâde Mahmud	Teellüm (şiir)	23-24
Filibelizâde Mehmed Nizâmi	Son Gece (şiir)	24
Müstecâbizâde İsmet	Nasîbe-i Hestî (şiir)	24-25
Müstecâbizâde İsmet	Terennüm (şiir)	25-26
Müstecâbizâde İsmet	Tarih-i Vefat (şiir)	26
Dava Vekili İbn-i Hâzım Ferid	Namus-ı Millî (makale)	26-28
Hıyâbân	Şükûfe-çîn (fıkra-anekdot)	28-30
Dava Vekili David	Bir Mesele-i Kanuniye Daha	30-32
Hıyâbân	Mülhikâttan Bir Rica (duyuru)	32

Sayı 3: 18 Haziran 1330/8 Şaban 1332 (31 Ağustos 1914)

Hıyâbân	Rica-yı Mahsus (duyuru)	33
Şerif Paşazâde Remzi	Cermenler ve Anglosaksonlar	33-36
Konya Mevlâna Dergâhı	Mektup	36
Postnişîni Mehmed		
Bahaddin Veled Çelebi		
Hıyâbân	Mektuba Cevap	36
Hurşid Paşazâde Mahmud	Mersiye (şiir)	37
Tokadizâde Şekib	Kıtaât (şiir)	37-38
Muhiddin	Nazire (şiir)	38-39
Sa'di Celâl	İbtîlâ (şiir)	39
Müstecâbizâde İsmet	Eski Bir Şey (şiir)	39-41
Recâizâde Mahmud Ekrem	Taziyenâme (mensure)	41-42
Hıyâbân	Şükûfe-çîn (fıkra-anekdot)	42
Sa'diye İclâl	Bir Mektup [İzdivaç Edecek Genç Bir Kıza] (mensure)	43-48

Sayı 4: 3 Temmuz 1330/22 Şaban 1332 (16 Eylül 1914)

Muzaffer Suzan	Cenazesine (şiir)	ön ka.
Rodoslu Ömer Behcet	Mülhime -Dinle- (şiir)	ön ka.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Şerif Paşazâde Remzi	Cermenler ve Anglosaksonlar	49-51
Postnişîn Nureddin	Gazel (şiiir)	51-52
Muhiddin	Gazel (şiiir)	52
Muhiddin	Gazel (şiiir)	52-53
Hafîd Vahdetî Suûd	Nazire (şiiir)	53
Hafîd Vahdetî Suûd	Nazım (şiiir)	53-54
Hafîd Vahdetî Suûd	Terennüm (şiiir)	54
Müstecâbizâde İsmet	Kıtaât [İstişfâ'] (şiiir)	54-55
İsmet (Müstecâbizâde?)	Bir Tarih-i Velâdet (şiiir)	55
Mustafa Eşref		
Hıyâbân	Fıkra	58
Hıyâbân	Şükûfe-çîn (fıkra-anekdote)	42
Hıyâbân	Bir Vesika-i Tarihiye (Hafız Ahmed Paşa'nın II. Osman'a Sunduğu Bir Arızanın Suretidir)	61-63
Dava Vekili David	Bir Mesele-i Cezâiye	63-64
Sayı 5: 18 Temmuz 1330/7 Ramazan 1332 (1 Ekim 1914)		
Hıyâbân	Metâli'in-i Kirâma (Duyuru)	65
Şerif Paşazâde Remzi	İngiliz Meşrutiyeti ve Lordlar Kamarası	65-68
S(ad) Sâib	Vasatî Saat, Arabî Saat	68-70
Hurşid Paşazâde Mahmud	Şikâyet (şiiir)	70-71
Muhiddin	Tahmis-i Gazel-i Eşref (şiiir)	72
Filibelizâde Mehmed Nizâmi	Yâdın ... (şiiir)	73-74
Hafîd Vahdetî Suûd	Nazîre (şiiir)	74
Suûd (Hafîd Vahdetî ?)	Şarkı (şiiir)	75
Müstecâbizâde İsmet	Gazel (şiiir)	75-76
Hıyâbân	Şükûfe-çîn (fıkra-anekdote)	76-78

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Hıyâbân	Masâri'i Berceste	78-79
Hafîd Vahdetî Suûd	Bir Hâtıra (mensure)	79-80

Dergi içeriğinin bu şekilde dökümünü yaptıktan sonra dergideki yazıların genel olarak değerlendirmesine geçebiliriz.

a. Edebiyat ve Sanatla İlgili Yazılar

Hıyâbân'ın ilk sayısında derginin çıkışı ile ilgili bilgi verilmektedir. “**Bir İki Söz**” başlıklı yazı şu cümlelerle başlar:

“*Beminhü'l-kerîm bugün neşrine ibtidâr edilen Hıyâbân'ın ruhsatnâmesi bundan dört sene evvel alınmış idi. Mürebbî-i ruh, müzekkî-i hissiyât olan edebiyattan beklenen fevâid-i maneviyenin memleketimizde bir mertebe daha temin-i husûlü emeliyle neşrettiğimiz bu mecmua hizmet-i nâcîzini daha evvel ifâya başlayacak idi. Ne çare ki hak kelimesinin şu asr-ı temeddünde de manasız bir sözden başka şey olmadığını gösterir haksızlıklarla başlamış, hasımlarımızın torunları, Hülaguları utandıracak mezâlim-i vahşiyanesiyle Avrupa medeniyetinin huzûr-u ihtişamında pek kanlı, pek feci bir sûrette nihâyet bulmuş olan harb-i âhir; efkârımızı perişan etmiş, kalplerimizi nefretler, yeisler, mâtemler içinde bırakmış olduğundan o buhrân-ı elîmin tesir-i feci altında düşünmek, yazmak, hâsılı böyle bir eseri muntazaman neşredebilmek için lâzım olan kudreti kendimizde bulamamış idik...*” (s. 1)

Bu cümlelerle başlayan yazının devamında şunlar söylenmektedir: Osmanlı'nın içinde bulunduğu savaş ortamında kalpler yaralı, gözler yaşlı iken vatandaşlarımız edebiyatla uğraşmaya muvaffak olamazlardı. Artık kalplerde derin yaralar bırakan harp bittiği için edebiyatla uğraşarak vatana hizmet etme zamanı gelmiştir. Memleketimizde dergi çıkararak para kazanılmayacağını biliyoruz. Amacımız para kazanmak değil, vatandaşlarımıza özellikle de gençlerimize gücümüzün yettiğince hizmet etmektir.

Mecmuamız edebî bir mecmua olmasına rağmen içinde çeşitli fenlerle ilgili yazılar da bulunacaktır. Dışarıdan gelecek ve okuyuculara faydalı olacak ilmî, fennî, edebî yazıları da kabul edeceğiz. Bu hizmetleri devam ettirebilmek için dergimizi parayla dağıtacağız ve abone kaydedeceğiz. Abone olacak kişilere dergimizin iki sayısını ücretsiz göndereceğiz fakat üçüncü sayının yayımlanmasına kadar ücretini göndermeyenlerin dergilerini gönderemeyeceğiz, dedikten sonra yazı “*Gayret bizden, rağbet vatandaşlarımızdan, Tevfik Allah'tan...*” (s. 1) ifadesiyle son bulur.

Turkish Studies

Birinci sayının 8. sayfasında “**Edebiyat ve Âsâr-ı Edebiye**” başlıklı bir yazı yer almaktadır. Yazının sahibi Filibelizâde Mehmed Nizamî olup yazar, yazısına şu ifadeyle başlamıştır:

“*Meşrutiyetin ilanı tarihinden beri edebiyatımız pek garip istihâlelere uğradı. Bu zamanlar zarfında intişâr eden birçok kütüb-i hissiyeyi, resâil-i muvakkatede manzur olan eş’ârı tetkik edecek olursak defâtir-i edebiyenin bize vereceği hesâb-ı müşevveş dâima iflâs-ı manevîye doğru yürüdüğümüzü gösterir.*” (s. 8)

Yazının devamında edebî sahada eskiden daha güzel eserler verildiği halde şu anda ortaya konan eserlerin çok da güzel olmamasından, gün geçtikçe de kötüye gitmesinden yakınılmaktadır. Lisanımıza uygun olmadığı halde Fransızcaya ait ahenk unsurlarının kullanılmasının edebî eserlerin güzelliğini bozduğu; eskiden edebiyatımızda bir gazel vadisi bulunduğu, fakat bu tarzın sınırlı bir vadi olduğu düşünülerek şiire yenilikler getirilmeye çalışıldığı; böylece ortaya mısraları birbirine bağlı yeni bir şiir tarzı çıktığı söylenmektedir. Bu yeni tarz şiirler kafiye zorunluluğunu da kaldırdığından duyguları ifade etmenin daha kolay hale geldiği; böylece Abdülhak Hâmid, Tefik Fikret, Faik Ali gibi şairlerin ölümsüz şiirler ortaya koydukları ifade edilmektedir.

Yazıda şu düşünceler de dile getirilmektedir: Edebî eserin amacı şahsi duyguları kelimeler aracılığıyla başkalarına hissettirmektir. Fakat şimdi şiir yazarlar anlaşılmanmayı bir yenilik saymakta, böylece ortaya manasız eserler koymaktadırlar. Bu yeni şairler eski şairleri acımasızca eleştirdikleri halde onların eserlerine yaklaşacak hiçbir ürün ortaya koyamadılar. Bu durum bir terakki veya tekemmül olarak kabul edilemez.

Edebiyat-ı Cedide’nin ilk eserleri mana ve meziyet yönünden üstün oldukları halde, sonradan tahsilsiz, kabiliyetsiz oldukları halde kendilerini her şeye vâkıf zanneden birtakım gençler bu güzel vadiyi manasızlık vadisine çevirdiler. İstanbul’daki gençlerin kendilerini sefahate atmış olmalarına rağmen diğer şehirlerimizdeki gençler edebiyat noktasında gerçek ilerleme yolunu seçmişlerdir. Bu da bizim için ümit verici bir durumdur.

Derginin ikinci sayısında Filibelizâde Mehmed Nizamî tarafından kaleme alınmış bir eleştiri yazısı yer almaktadır. Beş sayfalık hacme sahip olan bu yazıda Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası’nda Efdalüddin Beyefendi tarafından yayımlanmış bir şiir tercümesi eleştirilmiştir. Şiirin aslı Arapçadır ve şiiri yazan Ebi’l-Bekâ Sâlih bin Şerifü’r-Rindî’dir. Filibelizâde Mehmed Nizamî bu şiirin tercümesinin hem nesir olarak yapıldığını hem de yanlışlarla dolu

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

olduğunu iddia etmektedir. Efdalüddin Beyefendi'nin yaptığı tercümenin yanlışlarını anlattıktan sonra aynı şiiri manzum olarak tercüme etmiş ve yaptığı tercümenin doğruluğu anlaşılсын diye de aslıyla birlikte yan yana yayımlamıştır.

b. Tarihle İlgili Yazılar

Derginin birinci sayısında 12-15. sayfalar arasında M. Z. (Müstecâbizâde İsmet) imzasıyla tarihî ören yerlerini tanıtan bir yazı bulunmaktadır. “**Harabeler**” başlıklı bu yazıda yabancıların çok uzak yerlerden kalkıp gelerek bizim topraklarımızda bulunan eski eserleri ve harabeleri toprak altından çıkardığı, onların tarihî ve sanatsal değerini araştırdığı halde bizim ömrümüzde bir defa olsun gezip görme ihtiyacını hissetmediğimizden yakınılmakta; dergide bu harabeleri tanıtan yazılar yayımlanacağından bahsedilmektedir. Bu yazıda, okuyucuya Hiyeropolis antik kenti tanıtılmaktadır. Hiyeropolis antik kentinin kuruluşu, hangi ilde bulunduğu, bu ilin ne tarafında yer aldığı, tarihte hangi kavimlerin istilasına uğradığı, şehrin geçim kaynakları ve nihayet bugünkü durumu hakkında ayrıntılı bilgi verilmektedir.

Derginin dördüncü sayısında, 61-63. sayfalar arasında Hafız Ahmed Paşa tarafından Sultan II. Osman'a yazılan bir arıza yer almaktadır. Bu tarihî belge padişaha sunulduğu şekliyle aynen burada yer almaktadır. Bu belgeden padişahın Hafız Ahmed Paşa'dan bazı konularda fikrini beyan etmesini istediği anlaşılmaktadır. Hafız Ahmed Paşa da padişahın kendisinden görüş istediği konulardaki düşüncelerini yazarak padişaha iletmiştir. Ordunun sefere çıkmasının uygun olmadığı, Vidin sınırındaki düşmanın bu sene vermesi gereken haracında hile yaptığı, donanmadaki askerler ve kadırgalar için gerekli olan paranın hâlâ kendilerine verilmediği gibi konularda padişaha hem bilgi verilmiş hem de bazı tavsiyelerde bulunulmuştur.

c. Hukukla İlgili Yazılar

Hıyâbân'ın 1., 2. ve 4. sayılarında Dava Vekili David imzasıyla yayımlanmış üç farklı yazı bulunmaktadır. Bu yazıların birincisi “**Bir Mesele-i Kânuniye**” başlığını taşımaktadır. Bu yazıda “poliçe ve emre muharrer senet” gibi ciro edilmek suretiyle tahsil edilen kıymetli evrakın vadesinin geçmesinden sonra ciro edilip edilemeyeceği hakkında açıklamalar yapılmıştır. Yazıda kısaca şunlar anlatılmaktadır: Poliçe ve emre muharrer senetlerin vade tarihinin geçmesinden sonra üçüncü bir şahsa ciro edilip edilemeyeceği hakkında kesin bir kanun maddesi bulunmamaktadır. Mevcut kanunda bu evrakın ciro edilemeyeceği belirtilmediği gibi ciro edilebileceği de açıkça yazılmamıştır. Bu durum, kişiler arasında olduğu gibi

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

mahkemeler arasında da ihtilafa sebep olmaktadır. Nitekim İzmir Ticaret Mahkemesi'nin vade tarihinden sonra ciro edilmesinin mümkün olduğu şeklinde verilen karara bir üst mahkeme tam tersi bir hüküm vermiştir. “*Temyiz mahkemesine gelince bermutat heyet-i muhteremesinin tebeddülüyle içtihatlarının tahavvül ettiği i'lâmât-ı müteaddidesiyle anlaşılmaktadır.*” (s. 16)

Yazıyı kaleme alan avukatın yorumuna göre bu tür evrakın vade tarihinden sonra ciro edilmesi mümkün değildir. Çünkü kanunen bir senedin vadesinde ödenmemesi durumunda yapılması gereken işlem yirmi dört saat içerisinde senedi protesto ettirmektir. Buna göre vadesi geçmiş bir senedin protesto edilmiş olması gerekmektedir. Protesto edilmediyse bunu ciro etmek mümkün değildir.

Hukukî meselelerde yazılmış ikinci yazı derginin ikinci sayısının 30-32. sayfalarında yayımlanmıştır. Bu yazının başlığı “**Bir Mesele-i Kanuniye Daha**”dır. Bu yazıda iki kişinin birden imzaladığı borç senedinin tahsilinde karşılaşılan güçlükler, ortaya çıkabilecek hukukî sorunlar ele alınmıştır. İki kişinin imzaladığı bir borç senedinden imza sahipleri hem asaleten hem de kefaleten borcun tamamından sorumludurlar. Yazının devamında bu borçluların ve alacaklı kişinin karşılaşılabileceği farklı durumlar ortaya konmuş, bu sorunların nasıl çözümlenebileceği hakkında detaylı bilgi verilmiştir.

Hukukla alâkalı üçüncü yazının başlığı ise “**Bir Mesele-i Cezâiye**”dir. Bu yazı derginin dördüncü sayısının 63-64. sayfaları arasında yayımlanmış olup yazıda, para cezasına mahkûm olmuş birisinin bu parayı ödememesi durumunda alacağı hapis cezasının nasıl olacağı anlatılmaktadır. Yazıda özeti şöyledir: Ceza kanununun 37. maddesine göre para cezasına çarptırılan bir kişinin bu cezası her bir liranın çeyreğine bir gün gelecek şekilde hapis cezasına çevrilebilir. İşlenmiş herhangi bir suça istinaden verilecek bu cezaya hiç kimsenin itirazı olamaz. Ancak para cezası, kişiye herhangi bir suç sebebiyle değil de mesela mahkemeye şahitlik için gelmesi gerektiği halde gelmediği ya da gelip de şahitlik yapmadığı gibi bir durumda verilmişse, para cezasının hapis cezasına çevrilmesi hukuka uygun görünmemektedir. Mahkeme kişiyi para cezasına çarptırdıktan sonra bu cezasını hapis cezasına çeviremez. Çünkü bu para cezasının tahsil makamı adliye değil icra dairesidir. Kişinin kendisine verilen para cezasını icra dairesine belirli bir süre içinde ödemesi beklenir. Verilen zaman içinde ödenmediği takdirde bu ceza icra dairesinin isteği üzerine hapis cezasına çevrilebilir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

d. Diğer Yazılar

Birinci sayının 2. ve 4. sayfaları arasında yayımlanmış olan “**Lem’a**” başlıklı imzasız yazının konusu kavmiyet ile milliyet kavramlarının izahına dayanmaktadır. Yazı şu cümlelerle başlar:

“Malumdur ki kavmiyet başka, milliyet başkadır. Kavmiyet, münâsebet-i cinsiyeden, milliyet mütâbaât-ı dîniyeden ileri gelir. Mesela Çerkesler tabiat-ı asliyeleri icâbınca bir haslet-i mahsûsaya mâliktir ki o hasletin tesir ve tekabülüyle taayyün eden ‘hâsiyyet-i cinsiye’ye kavmiyet tâbir olunur.” (s. 2)

Yazıda ırkçılık şeklinde anlaşılan milliyetçilik fikrine karşı çıkılmakta, gerçek milliyetçiliğin İslam milliyetçiliği olduğu; Çerkez, Tatar, Türk, Arap, Arnavut, Kürt gibi kavimlerin İslamiyet’e girmekle bir “*daire-i millete dâhil oldukları*” savunulmaktadır. Yazıya göre İslamiyet bunlar arasında “*ittifak ve ittihadı*” ortaya çıkarmıştır.

Devletler dil, edebiyat, akait, ahlak, âdetler gibi milli hasletleri toplayarak yaşatabilirse devamlı olabilir. Devletlerin hareket noktası, “*terbiye-i umumiye*”, din ve vatan sevgisi gibi ortak paydaları belirlemek ve vatandaşlarını bu noktalarda buluşturmak olmalıdır.

Derginin üçüncü sayısının 43-48. sayfaları arasında Sa’diye İclâl tarafından “**Bir Mektup**” başlığıyla bir yazı yayımlanmıştır. Yazının alt başlığında “izdivaç edecek genç bir kıza” ibaresi yer almaktadır. Bu mektupta evliliğin insana verdiği saadetler, yüklediği sorumluluklar anlatılmış; evlilikte mutlu bir yuvanın kurulabilmesi/sürdürülebilmesi için kadına düşen görevler sırasıyla ele alınmıştır.

Derginin üçüncü ve dördüncü sayısında Mardinli Şerif Paşazâde Remzi tarafından birbirinin devamı olan üç yazı yayımlanmıştır. İlk iki yazının başlığı “**Cermenler ve Anglosaksonlar**”, üçüncü yazının başlığı ise “**İngiliz Meşrutiyeti ve Lordlar Kamarası**”dır. Bu üç yazıda İngiltere’deki Lordlar Kamarası’nın tarihî gelişim süreci ele alınmaktadır. Yazı İngiltere’nin siyasî tarihini, sosyal sınıflarını, bu sınıfların haklarını anlatmakta; İngiltere gibi büyük bir devletin hangi dönemlerden geçerek bugüne geldiğini açıklamaktadır.

Derginin son sayısında yayımlanmış yazılardan birisi de “**Vasatî Saat, Gurubî Saat**” başlığını taşımaktadır. S(ad) Saib tarafından kaleme alınmış bu yazıda güneşin batmasını esas alan saat sistemi olan gurubî saatin eksiklikleri, vasatî saat sisteminin üstün yönleri anlatılmaktadır. Günde beş vakit namaz ibadetlerini yerine getirebilmek, ramazan aylarında sahur ve iftar vakitlerini doğru

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

belirleyebilmek için zamanlarını ayarlamak zorunda olan Müslümanların kullanmaları gereken saat sisteminin gurubî saat değil vasatî saat olduğu açıklanmaktadır.

Oldukça kısa ömürlü bir dergi olan *Hıyâbân*'ın her sayısında giderek artan miktarda şiir yayımlanmıştır. Derginin birinci sayısında 3, ikinci sayısında 7, üçüncü sayısında 5, dördüncü sayısında 10, beşinci sayısında 6 olmak üzere toplam 31 adet şiir yayımlanmıştır. Bu şiirlerden biri tercümedir.

Sonuç

Sonuç olarak şunu söylemek gerekir ki dönemin kültür merkezi sayılabilecek İstanbul'dan hayli uzak bir Anadolu kentinde kısa ömürlü sayılabilecek bir dergide bile kültür ve edebiyatımıza ait önemli metinler yer almaktadır. Bu durum, o dönemde dergilerin sanat ve edebiyat dünyamızda ayrıcalıklı bir yerinin olduğunu göstermektedir. Tanzimat sonrası kültürümüzün gelişme çizgisini tam olarak belirleyebilmek için geçmişten bugüne yayımlanmış gazete ve dergilerimizin eksiksiz olarak araştırılması, onların tozlu sayfaları arasında unutulup gitmeye yüz tutmuş kültür mirasımızın ortaya çıkarılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- AKYÜZ, Kenan, (Tarihsiz). **Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri**. Basım yeri yok: Mas Matbaacılık.
- Hıyâbân Mecmuası**, Fikret Uslucan (Erzincan Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi) Özel Koleksiyonu.
- POLAT, Nazım H., (2005). **Rûbab Mecmuası ve II. Meşrutiyet Dönemi Türk Kültür, Edebiyat Hayatı**. Ankara: Akçağ Yayınları.
- USLUCAN, Fikret, (2008). "Sırat Köprüsü'nde Bir Mektep: Dergâh Mecmuası", **İlkadımdan Cumhuriyete Milli Mücadele**. İstanbul: Samsun İlkadım Belediyesi Kültür Müdürlüğü Yayınları.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*